

PHONG CÁCH NGÔN NGỮ BÁO CHÍ _____

(Tiếp theo)

II - CÁC PHƯƠNG TIỆN DIỄN ĐẠT VÀ ĐẶC TRƯNG CỦA NGÔN NGỮ BÁO CHÍ

1. Các phương tiện diễn đạt

a) Về từ vựng

Từ vựng trong ngôn ngữ báo chí hết sức phong phú, và có thể nói, ở mỗi phạm vi phản ánh, mỗi thể loại báo chí lại có một lớp từ vựng rất đặc trưng.

Ví dụ : bản tin thường dùng danh từ riêng chỉ địa danh, tên người, thời gian, sự kiện,... phóng sự dùng nhiều từ ngữ miêu tả sự kiện, hình ảnh địa phương, nhân vật,... tiểu phẩm dùng nhiều từ ngữ thân mật, gần gũi, có sắc thái mỉa mai, châm biếm.

b) Về ngữ pháp

Câu văn trong ngôn ngữ báo chí rất đa dạng, nhưng thường ngắn gọn, sáng sủa, mạch lạc để đảm bảo thông tin chính xác. Có thể viết câu ngắn như trong tin vắn, có thể viết những câu dài với kết cấu phức hợp như trong phóng sự, nhưng cũng có những câu ngắn với lời nói hàng ngày như trong tiểu phẩm.

c) Về các biện pháp tu từ

Ngôn ngữ báo chí không hạn chế các biện pháp tu từ từ vựng và cú pháp. Trong báo chí, ta thấy không ít hình ảnh ví von, so sánh, ẩn dụ, hoán dụ, đảo ngữ, song song phối hợp câu ngắn với câu dài,... Những biện pháp tu từ này nhằm vào việc diễn đạt chính xác, có hình ảnh và nhạc điệu thích hợp với từng nội dung và thể loại.

Ngoài ra, ở báo nói, ngôn ngữ báo chí đòi hỏi phát âm rõ ràng, khúc chiết ; ở báo viết thì chú ý đến khổ chữ, kiểu chữ phối hợp với màu sắc, hình ảnh,... để tạo những điểm nhấn trong thông tin.

Các phương tiện diễn đạt nói trên thể hiện đặc điểm ngôn ngữ báo chí rõ nét và góp phần tạo nên một phong cách độc lập – phong cách ngôn ngữ báo chí.

2. Đặc trưng của ngôn ngữ báo chí

Ngôn ngữ báo chí có ba đặc trưng :

a) *Tính thông tin thời sự*

Ngôn ngữ báo chí là ngôn ngữ thông tin thời sự cập nhật, truyền bá những tin tức nóng hổi hàng ngày trên mọi lĩnh vực hoạt động của xã hội. Để đảm bảo chất lượng thông tin, ngôn ngữ phải chính xác, nhất là những thông tin về địa điểm, thời gian, nhân vật, sự kiện,...

b) *Tính ngắn gọn*

Văn báo chí là lối văn ngắn gọn, lượng thông tin cao. Tiêu biểu cho sự ngắn gọn là bản tin, đặc biệt là loại tin vắn, tin nhanh, quảng cáo,... Ở đó có khi chỉ dùng một câu mà người đọc có thể nắm bắt được thông tin cần thiết. Phóng sự có thể viết dài hơn, nhưng (trừ trường hợp đặc biệt) cũng không dài quá ba trang báo. Ở những bài dài thường có kèm theo một tóm tắt ngắn, in chữ đậm ở đầu bài báo để dẫn dắt và tóm lược nội dung cơ bản (xem các báo *Tiền phong, Tuổi trẻ*,...).

c) *Tính sinh động, hấp dẫn*

Không phải thể loại nào cũng viết sinh động, hấp dẫn, nhưng muốn thu hút sự chú ý của người đọc, ngôn ngữ báo chí phải kích thích sự tò mò hiếu biết của người đọc. Điều đó thể hiện ở cách dùng từ và đặt câu, nhưng trước hết là ở những tiêu đề (tít) của bài báo. Ví dụ :

– *Những trái tim mòn mỏi chờ mồi*

(Báo *Tiền phong*)

– *10 chiếc ô tô mất tích cùng một lúc*

(Báo *Lao động*)

– *Báo động tình trạng kháng thuốc kháng sinh*

(Báo *Lao động*)

– *10 cô gái Lam Hạ – hi sinh anh hùng và 37 năm im lặng*

(Báo *An ninh thế giới*)

Ba đặc trưng nói trên được thể hiện bằng những phương tiện diễn đạt thường gặp trong ngôn ngữ báo chí.

Ngôn ngữ báo chí có ba đặc trưng cơ bản : tính thông tin thời sự ; tính ngắn gọn ; tính sinh động, hấp dẫn. Các đặc trưng đó được thể hiện ở những phương tiện diễn đạt đảm bảo chức năng thông tin của báo chí và tạo nên phong cách ngôn ngữ báo chí.

LUYỆN TẬP

1. Phân tích những đặc trưng cơ bản của ngôn ngữ báo chí (tính thông tin thời sự, tính ngắn gọn) thể hiện qua bản tin sau :

Ngày 3 – 2, tỉnh An Giang long trọng làm lễ đón nhận quyết định của Bộ Văn hoá – Thông tin công nhận di tích lịch sử cách mạng cấp quốc gia Ô Tà Sóc thuộc xã Lương Phi, huyện Tri Tôn. Đây là di tích cấp quốc gia thứ 15 của tỉnh An Giang. Ô Tà Sóc là vùng sơn lâm rộng khoảng 5 km² thuộc núi Giài. Với hệ thống hang động và đường mòn hiểm trở, từ năm 1962 đến 1967, nơi đây là căn cứ của Tỉnh uỷ An Giang, sau đó là căn cứ dự phòng của tỉnh...

(Báo Lao động, số 35/2004)

2. Viết một bài phóng sự ngắn mang tính thời sự (một vấn đề hay một hiện tượng mà dư luận quan tâm, ví dụ : môi trường sống, nạn cờ bạc, hủ tục mê tín ở địa phương,...).